

WOORD VOORAF

Dit laatste en derde deel van de geschiedenis van Oostende kan zich niet tot de stad alleen beperken. Er is tijdens de langzame aftakeling van het Franse gezag, na het débacle van Napoleon in Rusland, zoveel gebeurd in het buitenland en in de rest van het departement dat de Oostendenaar dat alles niet kan ontgaan zijn, integendeel: hij heeft het allemaal intens gevolgd.

We schetsen daarom kort de laatste exploten van Napoleon. Zijn strenge verordeningen, uitgevaardigd na zijn terugkeer, hebben het hem mogelijk gemaakt nog zo'n veertien maanden zijn bestaan als staatshoofd te rekken.

Ons boek is een moeizame evenwichtsoefening geworden tussen wat we wel en niet moesten behandelen. Nemen we als voorbeeld de gardes d'honneur. Moesten we ons beperken tot de elf jongemannen uit Oostende die er deel van uitmaakten? Of moesten we de 107 andere van de rest van het departement erbij nemen, zoals we uiteindelijk hebben gedaan?

De jongemannen uit Oostende, Brugge of Kortrijk hebben in elk geval elkaars lot gedeeld. Hun herkomst en lotgevallen, voor zover die ons bekend zijn, zijn ongetwijfeld belangrijke bouwstenen van ons verhaal.

Men kan de vraag ook anders stellen: hoe kan men de avonturen van de elf Oostendenaren die tot de garde d'honneur behoorden vertellen zonder dat men weet dat er ook anderen waren, uit de dorpen en andere steden van het departement? Wat is er met hen gebeurd? Door welke gevaren zijn zij omgekomen of aan welke gevaren wisten zij precies te ontsnappen?

Dat geldt evenzeer voor de geografische begrenzing van ons verhaal. Het is evident dat we niet kunnen spreken over de schepen die Oostende hebben aangedaan zonder het over die van Nieuwpoort te hebben, ook al omdat ze soms naar elkaars havens voeren. Ook de Blankenbergse, Heistse en Knokse vissers, die geen echte haven hadden, zijn weer van de partij.

De kustgemeenten tot Knokke, zelfs tot het toenmalige eiland Cadzand, behoorden ongetwijfeld tot het interessegebied van Oostende. Maar wat men grote burens als Brugge en Duinkerken?

Duinkerken hebben we sporadisch vermeld, maar Brugge kunnen we we evenmin buiten het plaatje houden, want het was de administratieve hoofdplaats van het departement. Bovendien zijn de Oostendenaren, nadat de Franse administratie al lang met hangende pootjes uit Brugge vertrokken was, in 1814, nog tot tweemaal toe naar Brugge getrokken, hebben ze het kort heroverd, of, zo men wil, zijn ze de stad gaan brandschatten.

En tenslotte: moesten de opstandige dienstplichtigen in de Westhoek alleen vermeld worden als er militairen uit Oostende tegen hen werden ingezet, of moeten we daarentegen het verhaal ruimer vertellen, zodat het niet lijkt alsof de inzet van militairen daar eenmalig is, toevallig, als het ware?

We kiezen er voor om ons verhaal van dag tot dag, als een soort dagboek te brengen, "au jour le jour," zoals de Fransen het formuleren. Het verhoogt de levendigheid en wakkert de nieuwsgierigheid aan, want wie wil niet weten wat er morgen zal gebeuren?

En toch: het grote gevaar is versnippering. Het valt te vrezen dat de lezer alleen feitjes krijgt voorgeschoteld waarmee hij niets kan doen. Daarom hebben we enkele gebeurtenissen die met elkaar verband houden lichtjes gegroepeerd, we verwijzen ernaar of we lopen er soms op vooruit.

En we hebben besloten het verhaal tweemaal opnieuw te beginnen, in twee ruim bemeten hoofdstukken.

Er zijn namelijk twee aspecten aan de zaak: het politieke en het economische. Het economische heeft in Oostende alles te maken met de scheepsbewegingen.

Als we deze twee aspecten van de zaak zouden vermengen (zoals we oorspronkelijk gedaan hadden) dan zal bij de lezer het gevoel ontstaan dat hij van het kastje naar de muur gestuurd wordt: de ene dag moeten we hem vertellen dat er spotschriften tegen de keizer gevonden zijn in de stad en het volgende ogenblik moeten we hem drie schepen op rij geven die die dag of de dagen daarna zijn binnengekomen, om daarop over een weerspannige handelaar te berichten die niet voor de gardes d'honneur wil betalen. Daarom dachten we dat een tweeluik niet oninteressant was.

We blijven trouwens dicht bij Oostende in het tweede hoofdstuk over de scheepsbewegingen dan in het eerste, waarin de politieke gebeurtenissen zeer ruim worden behandeld.

Het eerste hoofdstuk, met de politieke gebeurtenissen, is ongetwijfeld boeiender, interessanter, dan het tweede: het verliest zich niet in onnodige details, de gebeurtenissen volgen elkaar vlot op. In het tweede, dat de scheepsbewegingen en allerlei andere maritieme zaken weergeeft, zal het de lezer eerst wellicht niet duidelijk zijn wat hij met die vele informatie aan moet. Is het belangrijk te weten dat op een bepaalde dag de "Anna Margaretha" in Oostende aangekomen is en enkele dagen daarna naar Londen vertrokken is?

Op zich niet. Maar omdat we (met heel wat moeite weliswaar) alle schepen die Oostende hebben aangedaan vanaf 1 december 1812 tot 31 december 1813 hebben teruggevonden, krijgen we die Oostendse haven toch wel erg goed in beeld. Het is duidelijk dat die zeer belangrijk was.

In die tijd was er een embargo van kracht tegen Engeland (het zgn. continentaal stelsel). Dat er desondanks zo'n officiële handel met Engeland bestond, waardoor Napoleon zijn eigen verboden overtrad, zal de lezer ongetwijfeld verbazen. Dat is nog maar voor weinig Franse havens onderzocht. Napoleon kwam daarmee, vanaf eind 1810, tegemoet aan de grote druk die door de handelaars en de leden van zijn regering op hem werd uitgeoefend. Dat ging duidelijk tegen zijn principes in. Hij moest wel toegeven, want de Franse handel dreigde helemaal te verstikken terwijl de schepen in de havens lagen weg te rotten.

Daarmee hebben wij de geschiedenis van Oostende in de periode van het Franse keizerrijk behandeld in drie boekdelen, verschenen tussen 2012 en 2016. Zij bevatten veel nog nooit eerder gepubliceerde gegevens, want vele onderzoekers houden halt bij de landsgrenzen. Andere bronnen, zoals deze van de rechtbank van koophandel in Oostende, zijn nog niet eens vijftien jaar beschikbaar.